

תוכנית אוריינטציה קריירה לתלמידי כיתה י - הכנה לשוק העבודה המודרני

מטרה כוללת:

להקנות לסטודנטים את המודעות וכישורי החיים והמקצועיים הנחוצים להשתלבות מוצלחת בעולם העבודה המשתנה.

כיתה י - מערך טכניקות לקבלת החלטות

מטרות:

1. להקנות כלים ומיומנויות לקבלת החלטות מושכלת ושיטתית.
2. לתרגל טכניקות מגוונות לקבלת החלטות במצבי לחץ ואילוצים.
3. לעודד חשיבה ביקורתית וניתוח מעמיק של דילמות וסיטואציות מורכבות.
4. לפתח שיתוף פעולה ועבודת צוות תוך קבלת החלטות קבוצתית.

זמן:

שעה וחצי

מבנה

תוכן	זמן
משחק פתיחה: ים יבשה	20 דקות
טכניקות לקבלת החלטות	30 דקות
תרגיל קבוצתי: הספינה הטובעת	35 דקות
סיכום	5 דקות

עזרים:

- מקרן, מסך, רמקולים ומחשב
- אופציונאלי: מצגת קצרה על שלבים בקבלת החלטות
- דפי משימה לתרגיל הספינה הטובעת

תרגיל פתיחה: משחק העדפות

כולם עומדים במעגל התלמידים מתבקשים לבחור מבין שתי אפשרויות. אפשר לשחק במעגל ואז התלמידים נעים צעד קדימה או נשארים במקום, או לחלק את הכיתה לימין ושמאל ולבקש מהתלמידים לעבור בין הצדדים בהתאם להעדפותיהם. לדוגמא: מה הם מעדיפים ?

○ כלב / חתול

○ יום / לילה

○ מתוק / מלוח

○ ים / בריכה

○ קיץ / חורף

○ טיקטוק / אינסטגרם

○ לילה באוהל / בבית מלון

○ מסלול בגרות הומני / ריאלי

○ צבא / שירות לאומי

○ טיול אחרי צבא / נשארים בארץ

○ תואר ראשון / הכשרה מקצועית

למנחה: המשחק משמש לשבירת קרח ומדגים את הרעיון הבסיסי של קבלת החלטות. רמת הקושי של ההחלטות עולה ומפגישה את התלמידים עם צורך לקבל החלטות לגבי נושאים שהם לא מכירים ולא חוו מימיהם. בתום המשחק נציג במצגת קצרה תהליך קבלת החלטות.

בעולם העבודה אנו נדרשים לקבל החלטות במגוון תחומים ומצבים. הנה כמה מקרים שבהם קבלת החלטות חשובה ביותר:

○ החלטה על מסלול קריירה

○ החלטה איפה ללמוד

○ בסיום הלימודים באיזה מגזר אנחנו רוצים לעבוד - פרטי / ציבורי / ממשלתי

○ ניהול פרויקטים - בכל פרויקט יש לקבל החלטות בנוגע ללוחות זמנים, משאבים, ופתרונות טכניים.

○ ניהול צוות - בניהול צוותים נדרשת קבלת החלטות בנוגע להפצת משימות, ניהול היכולת, וטיפול תחושת הצוות.

שליבים בתהליך קבלת החלטות:

1. זיהוי הדילמה -

השלב הראשון הוא הזיהוי של הבעיה או הדילמה שדורשת קבלת החלטה. זיהוי זה עשוי לכלול זיהוי של תחושת דחיסה או צורך, בעיה מסוימת, או הזדמנות שמצריכה פתרון או החלטה.

2. איסוף מידע ונתונים -

בשלב זה מנסים לאסוף מידע ונתונים רלוונטיים הקשורים לדילמה או ההזדמנות. זה כולל קיבולת, ניתוח והערכת מידע שיכול להשפיע על ההחלטה.

3. בחינת אפשרויות ואלטרנטיבות -

זהו שלב הבחינה באפשרויות זמינות לפתרון הדילמה או ההזדמנות.

4. קבלת החלטה -

לאחר שנאסף המידע ונבחנו האפשרויות, יש לבחור בהחלטה המתאימה ביותר למטרות. החלטה זו עשויה להיות אחת מהאפשרויות הקיימות או בניהול מתן.

5. יישום ההחלטה

6. הערכת התוצאה

למנחה: תוך כדי הצגת מצגת והשליבים בקשו מהמשתתפים לתת דוגמאות להחלטות שהם קיבלו לאחרונה ואילו שליבים בתהליך הם זיהו בהם.

פעילות קבוצתית: טכניקות שונות לקבלת החלטות

למנחה: מדובר בפעילות המאפשרת לתלמידים להתנסות במגוון טכניקות באופן שהולך ובבנה שלב אחרי שלב. מתחילים מליאה, עוברים לזוגות, ולבסוף קבוצות. יש מגוון טכניקות שיכולות לעזור בתהליך קבלת ההחלטות. בחלק הזה נתנסה בחלק מהן. המנחה רושם על הלוח מספר דילמות (התלמידים יכולים גם לבחור נושא משלהם):

- בגרות מלאה
- גיוס לשירות קרבי
- עבודה מועדפת
- לימודים באקדמיה

טכניקת 5 WHY (מליאה)

בטכניקה זו שואלים "למה?" חמש פעמים ברציפות כדי להגיע לשורש הבעיה. כל תשובה מובילה לשאלה הבאה "למה?", עד שמגיעים להבנה עמוקה של הסיבה האמתית. את ההדגמה ואיסוף התשובות נעשה במליאה.

טכניקת SWOT - חוזקות, חולשות, הזדמנויות, אימים (זוגות)

המנחה מצייר על הלוח את המודל ומסביר כי באמצעותו ניתן לנתח כל החלטה על פי ארבעת הקריטריונים האלה:

- **חוזקות:** מה היתרונות של ההחלטה הזו?
 - **חולשות:** מה החסרונות של ההחלטה הזו?
 - **הזדמנויות:** אילו הזדמנויות יכולות להיווצר כתוצאה מההחלטה?
 - **אימים:** אילו סיכונים או אימים עלולים להופיע בעקבות ההחלטה?
- התלמידים מתחלקים לזוגות וכל זוג עובד עם המודל עם דילמה שבחר.

טכניקת 6 כובעי החשיבה של Edward de Bono

חלוקת החשיבה לשישה כובעים שכל אחד מהם מייצג סוג חשיבה שונה:

- **כובע לבן:** עובדות ומידע.
- **כובע אדום:** רגשות ואינטואיציה.
- **כובע שחור:** שיפוט וחשיבה ביקורתית.
- **כובע צהוב:** יתרונות וחשיבה חיובית.
- **כובע ירוק:** יצירתיות ורעיונות חדשים.
- **כובע כחול:** תהליך וניהול.

למנחה: חשוב להזכיר לתלמידים שוב את השלבים של קבלת החלטה, ובעיקר את שלב מיפוי המידע. כלומר,

לפני שהם ניגשים לניתוח הבעיה / הדילמה עליהם לאסוף מידע. למשל בנושא עבודה מועדפת – מה סוגי העבודות שנחשבות למועדפת, מה גובה המענק, מה השכר שמשולם במשרות כאלו וכדומה.

לא בטוח שיהיה לנו זמן להציג את 3 הטכניקות, לכן אפשר לבחור 2 מרכזיות ואת השלישית להזכיר בקצרה.

בטכניקה של דה בונו חשוב להדגיש את הכובע האדום שהרי אנו נוטים לייחס לו פחות חשיבות ואף לזלזל בו

(לעומת כובעי החשיבה למיניהם), ולעיתים, בטח במצבי אי וודאות הוא כובע שיכול מאוד לסייע ושווה לשים לב

אליו. הוא כובע פרטי שלנו שאף אחד לא יכול לערער עליו.

פעילות קבוצתית: הספינה הטובעת

תרגיל הספינה הטובעת (או תרגיל חוף מבטחים) הוא תרגיל בקבלת החלטות שמטרתו להמחיש כיצד אנשים מקבלים החלטות בתנאים של לחץ ואילוצים, ולעודד דיון על סדרי עדיפויות, שיתוף פעולה ועקרונות מוסריים.

תיאור התרגיל: קבוצת אנשים מוצאת את עצמה על ספינה טובעת עם כמות מוגבלת של משאבים וציוד הצלה.

עליהם להחליט במהירות אילו פריטים לקחת איתם לסירת ההצלה ואילו אנשים יקבלו עדיפות בהצלה, תוך התחשבות במגבלות של משקל, מקום וזמן.

1. הצגת התרחיש: מנחה התרגיל מציג את התרחיש לקבוצה. מתארים את מצב החירום, מגבלות הזמן והמשאבים, ונותנים רשימה של פריטים או אנשים שנמצאים על הספינה

2. חלוקה לקבוצות: המשתתפים מתחלקים לקבוצות קטנות (למשל, 4-6 אנשים בכל קבוצה).

3. דיון וקבלת החלטות בקבוצות 15 דק': כל קבוצה מקבלת את רשימת הפריטים והאנשים, ומקיימת דיון פנימי כדי להחליט אילו פריטים לקחת ואילו אנשים להציל. יש לתת לכל קבוצה זמן מוגבל לדיון.

4. שיתוף התוצאות – 10 דק': כל קבוצה מציגה את ההחלטות שלה בפני כלל המשתתפים ומסבירה את השיקולים שהנחו אותה בקבלת ההחלטות.

5. דיון מסכם – 10 דק': המנחה מקיים דיון פתוח עם כל המשתתפים, מנתח את תהליכי קבלת ההחלטות, שיקולי המוסר, סדרי העדיפויות, ודינמיקות קבוצתיות שעלו במהלך התרגיל.

- כיצד החלטתם אילו אנשים להציל? אילו שיקולים היו המרכזיים?
- איך התמודדתם עם חילוקי דעות בתוך הקבוצה?
- האם יש משהו שהייתם עושים אחרת אם היה לכם יותר זמן לחשוב?
- איך התמודדתם עם הלחץ והזמן המוגבל?

למנחה: יש חשיבות גדולה בקיום דיון מסכם על האתגרים והקשיים שצפו במהלך התרגיל, על קבלת ההחלטות, ועל השיקולים המוסריים והפרקטיים של כל קבוצה. דיון זה חשוב על מנת להפיק לקחים וללמוד מהתהליך על קבלת החלטות.

סיכום

בסדנה היום למדנו על תהליך קבלת החלטות, מהזיהוי ועד להערכת התוצאה. התנסונו בטכניקות כמו:

WHY 5 ○

SWOT ○

6 כובעי החשיבה ○

סיימנו בתרגיל הספינה הטובעת, בו קיבלנו החלטות בתנאים של לחץ ואילוצים. בסיום, דנו בתובנות מהתרגילים ובחשיבות של חשיבה שיטתית ומודעת בקבלת החלטות.

תחנת עיגון – רפלקציה:

שתפו בהחלטה חשובה שקיבלתם ופרטו כיצד קיבלתם אותה, מה היו השיקולים ומה אתם חושבים על ההחלטה בדיעבד.